

Wizerunki chrześcijańskich świętych są w naszym kręgu kulturowym wszechobecne. Od czasu do czasu słyszymy też o cudach oraz objawieniach świętych, w tym najczęściej maryjnych, nie zdarza się to jednak zbyt często. Tymczasem źródła literackie w pierwszych wiekach chrześcijaństwa, w epoce określanej jako późnostarożytna, ukazują nam takie objawienia, zwane również epifaniami, jako zjawisko na skalę masową na terenie wschodniego cesarstwa rzymskiego. Zjawisko to miało swój początek w V w., kiedy to zaczęły powstawać sanktuaria słynące z uzdrowień i innych cudów dokonanych przez świętego, pod którego wyzwaniem był dany kościół i/lub którego relikwie tam się znajdowały. Do sanktuariów ciągnęły rzesze ludzi, pragnących uzyskać uzdrowienie lub innego rodzaju pomoc. Historie osób, które doznały cudu, zaczęto następnie spisywać w języku greckim. Powstawały w ten sposób całe kolekcje historii o cudach, takich jak cuda świętej Tekli, cuda Artemiosa, Menasa, Cyrusa i Jana, czy Kosmy i Damiana. Ten gatunek literacki dostarcza nam niezwykle interesujących źródeł do badania tradycji przedstawiania epifanii świętych u jej zupełnych początków, czyli między V a VII w. Co zaskakujące, to tak istotne zagadnienie do tej pory nie zostało wystarczająco przestudiowane. Tymczasem kolekcje te, a ponadto też inne teksty hagiograficzne tamtej epoki, ukazują nam świętych w sposób niezwykle ciekawy jako postaci bardzo specyficznie łączące w sobie cechy ludzkie i boskie. Noszą oni zazwyczaj zwykłe, często mniszce, szaty, z których bije jednak niezwykle blask. Mają nadludzkie moce i zdolności, ale zarazem często miotają nimi uczucia zupełnie ludzkie, takie jak gniew czy radość. Przejawiają poczucie humoru, bardzo niekiedy dziwne, i lubią też występować w przebraniu. Z jednej strony zdają się być istotami bezcielesnymi, z drugiej potrafią wchodzić w bardzo fizyczne kontakty z ludźmi. Projekt ma na celu zbadanie tych wyobrażeń i stojących za nimi wierzeń, przekonań oraz oczekiwań ludzi tamtej epoki wobec świętych na podstawie opisanych tu tekstów oraz innych literackich przykładów z tamtego okresu. To kulturowe zjawisko zostanie więc uchwycone u swych początków i umożliwi nam wgląd w mentalność tamtych ludzi. Wyniki badań uzupełnią znaczącą lukę w studiach nad kultem świętych i pozwolą nam na jego lepsze zrozumienie.